

Medicina i Catalunya, una mica d'història

Pioneres de la medicina catalana (II)

Josep Lluís Martín i Berbois,
doctor en Història Contemporània

El 16 de març de 1882 el govern espanyol, presidit per Práxedes Mariano Mateo-Sagasta y Escolar (1825-1903), va emetre una real ordre en què va suspendre l'entrada de la dona a la universitat. A partir d'aquell moment, tota dona que volgués realitzar estudis superiors havia de demanar un permís. Només deixava finalitzar-los a aquelles estudiants que estiguessin cursant la llicenciatura, fet que va permetre que Dolores Lleonart i Casanovas (1866-1936) es pogués llicenciar en Medicina el 1886 i doctorar-se l'any següent.

Tal i com finalitzàvem l'anterior article, Martina Castells i Dolores Aleu van prosseguir amb els seus estudis i el 4 i 8 d'octubre de 1882, respectivament, es van doctorar no sense entrebancs burocràtics i del propi rector de la Universitat de Madrid; ja que l'examen de doctorat es duia a terme a la capital espanyola. Aleu va presentar la seva tesi amb el títol *De la necesidad de encaminar por nueva senda la educación higiénico-moral de la mujer* i Castells amb el d'*Educación física, moral e intelectual que debe darse a la mujer para que ésta contribuya en grado máximo a la perfección y la dicha humanidad*. En el cas de la primera, cal afegir que aquell any va ser la primera dona que va ingressar, no sense polèmica, a la Societat Francesa d'Higiene. Malgrat l'actitud generalitzada dels homes i, en especial dels metges, ambdues doctores van tenir el suport dels seus mestres: el catedràtic de Cirurgia, Joan Giné i Partagàs (1836-1903) i el catedràtic d'Anatomia a Barcelona i Patologia a Madrid, Josep de Letamendi i de Manjarrés (1828-1897). Aquests van

defensar les seves deixebles i, fins i tot, les van fer participants de diferents casos clínics que posteriorment van ser publicats en revistes especialitzades.

Entre 1886 i 1894 no hi va haver cap dona a les aules de les facultats de Medicina. Les repetides queixes per aquesta inacceptable decisió, sobretot per part de les dones que volien realitzar la carrera, van donar els seus fruits i cinc dones més van poder graduar-se a la facultat vella del carrer del Carme: Sinesia Pujalte i Martínez (1878/79-?), Miracle Andreu i Boigues (1880-?), Francesca Fontova i Rosell (1877-1961), Trinitat Sais i Plaja (1878-1933) i Montserrat Bobé i Marsal (1879-1930).

Des de la creació de la nova Facultat de Medicina (1906), al carrer Casanova, fins l'inici de la Guerra Civil el 1936, encara van poder graduar-se una quarantena de metgesses, dues de les quals havien iniciat els estudis a l'antiga facultat: Virginia Soler Alberola (1883-?) i Maria Dolores Pujalte i Martínez (1884-?).

La majoria de les esmentades van exercir la professió i, en poques ocasions, van

poder dedicar-se a la recerca científica. Algunes d'aquestes pioneres, recollides per Jacint Corbella en la Nadala del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona de 2003, van ser Encarnació Tuca i Nasarre (?-1974), Margarida Segura i Segura (1886-?), Teresa Companyà i Cassi (1889-1978), Mercè Nart i Arrú, Rosa Turu i Marsal (1895-1984), Carme Díaz i Pérez (1900-), Teresa Bracons i Gasset (1904-1988), Ignacia Salvans i Casas (1906-1970), Cecília Marín i Gratacós (1903-1959), Dolores Prats i Puig (1905-?), Teresa (1906-1971) i Edelmira Llaberia i Sais, Assumpció Nuñez i Domènech (1909-1996), Rosa Gisbert i Castellà (1899-?), Francesca Casaponsa i Suñol (1906-1990), Maria Llabrés i Piris (1904-1996), Francesca Surós i Forn (1906-1991), Serafina Palma Delgado (1907-?), Empar Valls i Gil, Ramona Vidal i Costa (1906-1982), Josefina Latorre Barnet (?-1976), Maria Cardona i Faura, Montserrat Farran, Carme Salvador i Saumell (?-1987), Maria Lluïsa (1898-1989) i Victòria Quadras-Bordes, Carmen Torrente Gallar (?-1998), Lina Garnica Navarro, Pilar Corrons i Cabal (1912-2001), Júlia Coromines i Vigneaux (1910-2011), Dolores Canals o Maria Ferrer i Arnavat.

Després de la guerra, la facultat de Medicina va prosseguir amb un nombre molt baix d'alumnes i moltes d'elles no van arribar a exercir la professió. A les acaballes dels seixanta i inici dels setanta, el nombre de metgesses va augmentar en comparació els homes, un fet que ha perdurat fins als nostres dies. No obstant, encara són poques les dones que tenen càrrecs de responsabilitat en la sanitat catalana, una realitat a resoldre entre tots per tal que el coratge i l'empenta de les dones que hem vist al llarg dels dos textos no quedi ignorat.